

Op de huid van Johan van den Elzen

“Van meezingen word ik ontzettend vrolijk”

Tot eind vorig jaar was hij CEO van Movares. Nu is hij zzp'er met een missie; Johan van den Elzen wil een concrete bijdrage leveren aan de maatschappij. Als atypische leider – met uitgesproken ideeën over integriteit en transparantie – viel hij op door te breken met traditionele inzichten over hoe je een bedrijf moet runnen. Het Utrechtse advies- en ingenieursbureau voer er de afgelopen jaren wel bij. Des te opvallender was zijn afweging om op 56-jarige leeftijd te vertrekken en definitief te kiezen voor...Johan.

TEKST MART RIENSTRA FOTOGRAFIE MARNIX SCHMIDT

U heeft slechts acht jaar bij Movares de scepter gezwaaid. Iedereen had verwacht dat u daar langer zou blijven, misschien wel tot uw pensioen.

Ik niet. Dat had ik al bij mijn aanstelling gezegd: tien jaar is meer dan genoeg. Dat het er minder zijn geworden, heeft vooral te maken met mijn wens om niet langer uit te stellen wat je intrinsiek motiveert. Ik wil mij nog meer inzetten voor het publieke domein, van grotere relevantie zijn op de gebieden sociale innovatie en waarde gedreven ondernemen.

Maar als CEO kunt u toch ook het verschil maken?

Ja, maar in zo'n rol word je vooral afgerekend op winst- en verliescijfers, op economisch-financiële uitgangspunten. Het leven is zoveel meer dan dat.

Als u een boek zou willen schrijven, wat is dan het onderwerp?

Ik ga inderdaad een boek schrijven; daar heb ik nu tijd voor. Het onderwerp is leiderschap en integriteit. De titel heb ik al: "Volgens Johan". Het gaat dus vooral over mijn mening over leiderschap, over hoe je altijd congruent moet zijn met je organisatie en de uitgangspunten van ervan. Daarvoor is het nodig dat elke medewerker jouw keuzes begrijpt. Wees daarom open en transparant, hang voor mijn part je keuzes op in de kantine; dan zijn ze zichtbaar en ben je ook kwetsbaar. Dat laatste is cruciaal in het proces van begrip en 100% commitment krijgen.

Wie is uw idool?

Nelson Mandela. Ik voel mij een bevoorrecht mens omdat ik hem nog heb gezien tijdens de finale van het WK-voetbal in 2010, zijn laatste publieke optreden. Als fan van het Nederlands Elftal bezochten wij toen in Zuid-Afrika een aantal wedstrijden van Oranje en hebben we een uitstapje naar Robbeneiland gemaakt. Daar hebben we gesproken met mede-gevangenen van Mandela, over hun motivaties waarom ze toen in opstand kwamen. Ondanks het feit dat die mensen alles in hun leven hebben verloren, zouden ze nu opnieuw dezelfde keuze maken, zeiden ze. Voor mij zijn dit de mensen die de wereld een stukje beter maken. Ten opzichte van hen voel ik mij erg nederig.

Werken tot 67 jaar; een kwelling of een voorrecht?

Dat laatste! Het ergert mij dat werken vaak als een plicht wordt gezien, als iets dat moet, terwijl het juist zo leuk en cruciaal is. Want door je werk ben je onderdeel van de samenleving, ontmoet je mensen, verleg je je grenzen, raak je geïnspireerd. Ik hoop door te werken tot mijn dood.

Met wie wilt u graag een beschuitje eten?

Met Fidel Castro. En dan wil ik hem vooral horen praten. Ik heb ooit Spaans gestudeerd en tijdens deze lessen luisterden wij regelmatig naar speeches. Toen Castro voorbijkwam, smulde ik van zijn dictie, van de manier waarop hij allerlei zinnen met elkaar verbond en

"Ik ga inderdaad een boek schrijven; daar heb ik nu tijd voor. Het onderwerp is leiderschap en integriteit. De titel heb ik al: 'Volgens Johan'."

uitsprak. Zuid-Amerikanen praten op een andere manier Spaans dan Spanjaarden. Simpler, in ieder geval voor mij. Bovendien heeft Castro in Cuba toch een intrigerende samenleving gerealiseerd. Eén die niet altijd terecht als negatief wordt beoordeeld.

Wat is uw grootste talent?

Mijn veelzijdigheid, maar ook het feit dat ik keuzes maak en mij daar aan committeer. In tegenstelling tot andere CEO's maakte ik niet altijd werkweken van 70-80 uur. Los van het feit dat je je dan blijkbaar als onmisbaar beschouwt, holt je productiviteit achteruit en raak je de balans met je privé kwijt. Ik repeteer elke donderdagavond met een big band, daar hielden we bij Movares dus rekening mee. Ik wens iedereen dit soort duidelijkheid toe. Het maakt het leven – zeker je eigen leven – een stuk overzichtelijker.

Wat is uw valkuil?

Mijn bescheidenheid. Hoewel ik scherpe ideeën heb over de samenleving en over leiderschap – en ze ook regelmatig uit – dring ik ze nooit bij anderen op. Integendeel; ik luister en respecteer elke afwijkende gedachte of opvatting, in de verwachting dat anderen dit ook bij mij doen. Ik merk echter dat deze opvatting niet altijd overkomt als "sterk" en "daadkrachtig". Tegelijkertijd realiseer ik mij dat mijn overtuiging weliswaar door velen wordt omarmd maar in de praktijk toch vaak op weerstand stuit. We houden vast aan tradities, aan schijnbare zekerheden. In die zin heeft de crisis ons denken en ons doen te weinig veranderd. Ik had er meer van verwacht.

Wat is uw favoriete muziekstuk?

Als trompettist in een big band heb ik een voorkeur voor jazz. Maar ik houd ook van klassieke muziek en zelfs van André Hazes. Als ik toch een lied moet kiezen, dan is dat "You 'll never walk alone". Los van dat het een prachtig nummer is, verbreedert het ook. En zeker als het uit de kelen komt van tienduizenden mensen, zoals in Liverpool, bij de plaatselijke voetbalclub of tijdens het festival Amezinge Eindhoven. Van dat meezingen word ik ontzettend vrolijk.

Wie verdient er een lintje?

Ik stel de vraag liever andersom: wie verdient er geen lintje? Het gros van de mensen die nu worden gedecoreerd, hebben daar volgens mij geen recht op. Dat zijn vaak Kamerleden of BN'ers; die hebben een hoog inkomen en een goede positie, waarom zou je hen extra eren? Geef een lintje aan al die vrijwilligers die onbaatzuchtig een bijdrage leveren aan de maatschappij, zoals de man die al decennia de lijnen kalkt van de plaatselijke voetbalclub of de vrouw die ouderen helpt met boodschappen doen. Zij verdienen het!

Wat wilt u over vijf jaar bereikt hebben?

Dan moet ik in ieder geval dat boek hebben geschreven. Daarnaast hoop ik bij mensen en bedrijven een transitie te hebben gerealiseerd, waarbij ons denken en doen minder wordt gedomineerd door alsmaar terugkerende winst- en verliescijfers. ■